

Acad. VICTOR PREDĂ

Legeți de specificul diferitelor discipline biologice în care își desfășoară activitatea de cercetare, naturaliștii sînt îndeobște fascinați de studiul ecosistemelor naturale, ceea ce face ca focarul atenției lor să se concentreze — mai ales — asupra acestui aspect al realității naturii. De fapt însă, ecologia nu este numai studiul interrelațiilor vegetale și animale, ci și acela al interrelațiilor dintre ființa și populațiile umane cu mediul lor natural, artificial și social, datorită faptului că ființa umană este supusă, în totalitatea ei, unui dublu determinism : biologic și social.

În consecință, o privire integrativă asupra ecologiei trebuie să țină cont de adaptările biologice și sociale ale omului la mediul său înconjurător, precum și de acțiunea omului asupra acestui mediu. Aceste interrelații intră în cadrul unei științe mai vaste, care este antropologia.

Este bine cunoscut faptul că actualmente, antropologia este considerată ca o știință de largă perspectivă, explicativă și cauzală, care studiază omul în manifestările sale dinamice generale și caută să interpreteze filozofic ansamblul integral pe care-l alcătuiesc aceste manifestări. Ea apare ca o știință bio-socială ce caută să determine cauzele și să formuleze legile care prezidează interferența influențelor reciproce dintre om și mediu, cauzele și legile evoluției umane. Aceasta face ca orientarea actuală și de viitor a antropologiei pe plan mondial, să fie multilaterală și complexă. La direcțiile vechi de cercetare (mereu actuale), se adaugă, în permanență, direcții noi privind studiul interrelațiilor umane — pe plan individual sau populațional — cu condițiile noi de mediu, de viață și de muncă.

Ceea ce caracterizează antropologia modernă este tendința de a dezvolta cercetări complexe, multidisciplinare și interdisciplinare, care se grupează în diferite compartimente majore și leagă aceste compartimente între ele. Printre aceste ramuri se situează — la loc de frunte — **eco-antropologia** al cărei conținut se centrează pe prospectarea dublei interrelații : influența habitatului asupra omului și rolul omului în evoluția habitatului. Le revine deci antropologilor de a făuri o viziune integrală ecologică, introducînd în acerastă problemă interrelațiile dintre om și mediul său înconjurător.

În cadrul Consfătuirii noastre nu este cazul să ne preocupăm de influența habitatului asupra omului ci, luînd ca punct de plecare ființa umană, să demonstrăm că interrelațiile dintre om și mediul său înconjurător, omul își pune din ce în ce mai mult pecetea pe evoluția mediului natural, odată cu evoluția sa socială, economică și culturală.

Între-adevăr, antropologia ecologică a pus în evidență o realitate fundamentală și anume aceea că, paralel cu evoluția omului și a societății, are loc — datorită necesităților mereu crescînde a vieții materiale ale omului, o exploatare din ce în ce mai accentuată a mediului natural, realizînd, pe plan general, nu numai o **modificare** ci și o **degradare** tot mai accentuată a ecosistemelor. Această degradare nu este identică și paralelă la toate populațiile umane, ci ea depinde de structura societății respective, de nivelul ei economic, social și cultural, la un moment dat. Astfel industrializarea nu a condus peste tot la o degradare identică a ecosistemelor naturale dat fiind faptul că influența sa asupra mediului natural este foarte diferită ; după natura sa, precum și în funcție de sistemul social în care se dezvoltă. Este cert, că nu numai industrializarea în sine produce degradarea ecosistemelor, ci și sistemul social în care se realizează, poate fi el însuși o cauză a degradării.

Astfel, în statele capitaliste, bazate pe exploatare și profit, unde multă vreme nu s-a ținut cont de echilibrul mediului natural, în urma unei exploatare uneori sălbătice a resurselor naturale, al unui turism neregulat, a indiferenței față de poluarea mediului înconjurător, degradarea ecosistemelor este masivă și evidentă. În schimb, în statele socialiste unde aceste probleme au ajuns mai repede în atenția organelor de stat, situația este deocamdată mai puțin alarmantă.

În țara noastră, problema posibilității păstrării ecosistemelor naturale sau, mai recent, a refacerii ecosistemelor degradate a devenit o problemă de stat. Statul socialist — prin însăși structura sa socială, economică și culturală, acordă astăzi o deosebită atenție protecției ecosistemelor naturale, fără ca prin aceasta să încerce a dăuna unor activități economice și a se lipsi de folosirea unor materii prime. Așa se întrevăd, de pildă, utilizarea pajiștilor naturale printr-un pășunat rațional, împiedicarea eroziunii solului, replantările forestiere pe baze biocenologice, și alte măsuri asemănătoare care înscriu în politica generală asupra protecției mediului înconjurător. În felul acesta, printr-un regim de protecție adecvat, s-a ajuns la conservarea multor teritorii care mai păstrează caracterele lor naturale, cu ecosisteme aflate într-o stare puțin influențată antropic (influențe care adesea ori sînt reversibile). Legea cu privire la protecția mediului înconjurător, întărește astfel strădania Comisiei monumentelor naturii a Academiei R.S. România, precum și inițiativele autorităților locale în această direcție. Este de remarcat că potrivit acestei legi, protecția nu privește numai parcurile și rezervațiile naturale existente, ci întreaga natură de pe cuprinsul unui județ oarecare.

Studiul interrelațiilor dintre om și habitatul său, are un domeniu foarte larg de aplicație în regiunile hunedoarene, județul Hunedoara, constituind una dintre vetrele certe ale zămislirii poporului român. Aici prezența umană este foarte veche, înlăntuindu-se neîntrerupt, urmele celor mai vechi locuitori ai pămîntului românesc, pînă la urmele și prezența istorică a omului actual ; de la omul cu industria musteriană sau

aurigăncă, pînă la industria perfecționată a omului contemporan. Cercetările antropologice au condus deci nu întimplător, la descoperirea osemintelor celor mai vechi populații ale țării noastre : în peștera Ohaba-Ponor, o falangă a degetului mare provenind de la piciorul drept al unui om de Neanderthal (?) ;interglaciarul Riss-Würm) și, în peștera Cioclovina, o calotă de femeie adultă de **Homo sapiens fossilis** de tip Cro-Magnon (pleistocenul superior). Aceste populații preistorice au trăit tocmai pe meleagurile în mijlocul cărora, mai tîrziu, Dacii au durat incintele lor sacre, adică pe meleagurile străbunilor noștri direcți. În cursul acestei evoluții certe, de la omul îndepărtat la acela actual, s-a desfășurat implicit și degradarea succesivă a habitatului natural existent, cu mai multă rapiditate în special în cursul ultimului secol.

Se constată însă că în decursul dezvoltării sistemului socialist, largă industrializare a zonelor hunedorene s-a desăvîrșit în paralel cu strădania de a conserva și a transmite posterității unele ecosisteme naturale. Probă că în această regiune este astăzi pe cale de a se crea și parcul natural Grădiștea Muncelului-Cioclovina, care se adaugă moștenirii de preț a județului Hunedoara, binecunoscutul Parc Național Retezatul, care împlinește 50 de ani de existență pilduitoare. Prin parcul Grădiștea-Cioclovina, se pun astfel sub ocrotire tocmai vestigiile antropologice preistorice și istorice ale acestei vetre de geneză umană autohtonă, împreună cu cadrul lor natural ambiant.

Este cert că și autoritățile din județul Hunedoara, trebuie să fie interesate direct în evoluția naturală a tuturor ecosistemelor din zonele implicate în dezvoltarea industrială, ca și în aceea agro-silvo-pastorală a locuitorilor județului. De aceea, salutăm cu entuziasm inițiativele prezente ale organelor locale de stat, în activitatea orientată pentru menținerea unor stări naturale favorabile menținerii ecosistemelor puțin alterate și favorabile dezvoltării umane sănătoase, înfloritoare. Și sîntem convingși că vor depune toate eforturile, mai ales pentru a dezvolta această stare și în viitor.

LA CONTRIBUTION DE L'ANTHROPOLOGIE AUX SOLUTIONS DES PROBLÈMES ÉCOLOGIQUES DE L'ENVIRONNEMENT

R é s u m é

En s'appuyant sur les résultats des recherches anthropologiques, l'auteur discute les problèmes de l'environnement. C'est ainsi que par suite des contributions de l'anthropologie, s'est développée une écologie humaine dont l'importance devient aujourd'hui exceptionnelle pour l'avenir de l'homme. L'anthropologie contemporaine rend de nouvelles prémisses pour la conservation du milieu naturel.

Comme président de la Commission d'anthropologie de la Filiale de Cluj de l'Académie de la République Socialiste de Roumanie, l'auteur rend hommage aux initiateurs du futur parc naturel de Grădiștea de Munte - Cioclovina qui sera créé pour la conservation du cadre naturel avec ses vestiges anthropologiques.